

Joachim Westrik (1890-1956), burgemeester, Barneveld

Joachim Westrik werd op 2 juni 1890 in het Drentse Hijkersmilde, gemeente Smilde, geboren als zoon van de Nederlandse hervormde predikant aldaar, Timon Frederik Westrik en Christina Johanna Francisca van Cleef. Westrik trouwde op 12 september 1917 in Hilversum met de op 8 november 1889 in Papendrecht geboren Elisabeth Geertruit Charlotte van Popta, dochter van Douwe Popta en Clementia Adriana Talma. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren: Christiaan Johannes Franciscus, geboren 29 januari 1919 te Hilversum en Clementia Adriana, geboren 21 december 1922 te Nederhemert.

Na het eindexamen van het gymnasium in Zutphen te hebben behaald werd Westrik ambtenaar ter secretarie te Bunnik en vervolgens in 's-Graveland. Per 1 december 1918 werd benoemd tot burgemeester van Kerkwijk en in 1924 werd hij tevens burgemeester van Hedel. Een jaar later, op 30 april 1925 werd hij benoemd tot burgemeester van Barneveld, waarop herbenoemingen volgden op 20 april 1931, 24 maart 1937 en 20 april 1943.

Op 17 maart 1943 schreef de Barneveldse gemeenteburgemeester en NSB-lid N.J.M. van Dulst een brief aan de organisatieleider van de NSB in Utrecht, M. Kardoes, waarin hij Westrik ervan beschuldigde fel tegen de NSB te zijn. Ook zou hij maatregelen van de Duitsers saboteren. Westrik was inderdaad zeer anti-NSB. Hij weerde stelselmatig personeel dat 'de beginselen van de NSB was toegedaan', aldus een voor het Tribunaal in 's-Hertogenbosch door hem afgelegde verklaring. Bij het aanwijzen van arbeidsplichtigen naar Duitsland zou, volgens Van Dulst, de burgemeester gepoogd hebben om de 'beter gesitueerden thuis te houden, terwijl voor Jan Boezeroen niets werd gedaan, althans in doorsnee weinig oor was'. Westrik sprak dit pertinent tegen, van het gehele gemeentepersoneel, in die tijd 75 personen, is van hoog tot laag niemand naar Duitsland gegaan. Westrik werd meermalen bij de overste Thomson van de SD in Arnhem ontboden om verantwoording af te leggen; tijdens deze bezoeken werd de indruk gewekt dat er 'nadelig' over hem werd geschreven. Hij verdacht Van Dulst maar kon niets bewijzen. Tijdens de verhoren en het onderzoek voor het Bossche Tribunaal werden deze bewijzen echter geleverd. Van Dulst gaf bij die gelegenheid toe dat hij burgemeester Westrik had willen wegwerken. Eerdergenoemde Kardoes was namelijk hoofd van de afdeling organisatie en personeel van de NSB en had hem gevraagd in verband met een eventuele herbenoeming hem over Westrik in te lichten. Van Dulst gaf zelf de voorkeur aan een NSB-kameraad, hoofdcommies Van der Weerd uit Zeist.

Westrik werd op 13 oktober 1944 door de Duitse bezetter ontslagen omdat hij weigerde een Wehrmachtsorder uit te voeren welke betrekking had op een paardenvordering. Hij was naar aanleiding hiervan op 31 augustus ondergedoken ten huize van de familie Koster in Uddel en later achtereenvolgens bij P. Versteeg in Voorthuizen, B. Wallet te Putten en de familie Rizzi in Nunspeet. Als schuilnaam koos Westrik in die tijd voor "J.P. van Cleef", de meisjesnaam van zijn moeder.

Hij werd op 18 april 1945 gedwongen zijn functie neer te leggen ingevolge het Zuiveringsbesluit 1945. Dit besluit werd overigens weer ingetrokken op 20 december 1945 op grond van een ingesteld nader onderzoek. Hierop volgde rechtsherstel mede dankzij getuigenissen à décharge van de in Barneveld alom gerespecteerde tandarts J.P. Lokker. Gedurende deze periode was gemeente-ontvanger J.H. Romijn waarnemend burgemeester en na hem wethouder G. van Effrink. Deze situatie bleef bestaan tot de benoeming van mr. C.E.E. Kuntze per 1 januari 1947.

Waarnemend burgemeester J.H. Romijn sprak de raad op 27 november 1945, de eerste officiële vergadering sinds 29 augustus 1941 toe en zei toen onder meer het volgende: "Onwillekeurig gaan op dit moment mijn gedachten en ook waarschijnlijk de Uwe uit naar den Heer Westrik, die als Burgemeester dezer gemeente sinds 18 April j.l. in de uitoefening van zijn functie is gestaakt door het Militair Gezag, welk gezag mij toen belastte met de waarneming van het Burgemeestersambt. In het belang van de gemeente Barneveld, die mij als geboren Barnevelder lief is, heb ik toen die opdracht aanvaard in de veronderstelling, dat het slechts van korte duur zou zijn. Inmiddels zijn reeds meer dan 7 maanden verlopen en nog steeds is Burgemeester Westrik gestaakt. Hetgeen als grond voor deze staking ten laste wordt gelegd is mij niet officieel bekend. Dit blijft geheel voor rekening van de instanties, die daarin hadden en hebben te beslissen, doch ik mag wel zeggen, dat ik het betreurt, dat het voor den Heer Westrik en zijn gezin, juist door den langen duur, zulks hoogst onaangename maanden van pijnlijke onzekerheid zijn en het is voorzeker te hopen, dat hieraan zeer spoedig een einde komt."

Ofschoon burgemeester Westrik op 6 januari 1946 bedankte voor de hem door het gezamenlijk gemeentepersoneel geschonken bloemenmand kwam hij niet terug. Hij ging met ziekteverlof dat vervolgens werd verlengd en gevolgd werd door een ontslagaanvraag. Dit werd hem eervol verleend op 1 juni 1946 (Besluit Minister van Binnenlandse Zaken van 27 mei 1946, nr. 3201).

“De Zaak Westrik” zoals de rechtszaak na de oorlog wel werd genoemd; laat duidelijk zien dat Nederlandse, niet NSB-burgemeesters het tijdens de oorlog niet gemakkelijk hadden. Zij werden al snel beschuldigd van collaboreren met de bezetter maar het alternatief, ontslag vragen werd vrijwel onmiddellijk beantwoord met de benoeming van een NSB-burgemeester. Westrik heeft tot het laatst toe getracht te balanceren op die uiterst smalle lijn tussen een vorm van samenwerking met de bezetter en de loyaliteit ten opzichte van de inwoners van Barneveld aan de andere kant. In dit spanningsveld heeft hij wellicht niet altijd een voor de burgers duidelijk zichtbaar standpunt ingenomen. Bewijzen dat hij hier woonachtige of ondergedoken joden heeft geholpen zijn er wel degelijk maar in enkele gevallen waren zijn waarschuwingen voor een aanstaande arrestatie kennelijk te subtiel of werd de door hem geboden gelegenheid tot ontsnapping niet aangegrepen.

Ook Westrik heeft zich naast zijn burgemeesterschap met veel zaken bemoeid. In november 1928 nam hij plaats in een voorlopig comité wat zich ten doel stelde een stichting in het leven te roepen tot bescherming en behoud van het natuurschoon in Gelderland, de latere Stichting Het Geldersch Landschap, opgericht op 21 februari 1929. Westrik maakte deel uit van het dagelijks bestuur van deze stichting.

Daarnaast bevorderde hij de oprichting en instandhouding van een Veluwe bosbrandweer, de heroprichting van de afdeling Barneveld van het Rode Kruis en de promotie van Barneveld als centrum voor de pluimveeteelt. Evenals zijn voorganger Van Nagell was Westrik een hartstochtelijk paardrijder en om die reden heeft de gemeente Barneveld dan ook korte tijd beschikt over een eenheid bereden politie. Hij was dan ook lid van het Erecomité Groot Nationaal Ruitersfeest en Concours Hippique dat werd gehouden op 28 juli 1937 te Apeldoorn.

Na 1946 werd Westrik Rijksinspecteur van het Bosbrandweerwezen in Nederland en secretaris van het Veluws Bosbrandweercomité. Hij overleed op 25 augustus 1956 in Voorthuizen en werd op 29 augustus in Kootwijk begraven.